

A HÍD TUDOMÁNY, KÖZÉLET ÉS ORSZÁGIMÁZS KÖZÖTT

Interjú Vizi E. Szilveszterrel

Vizi E. Szilveszter neve közismerten cseng a tudományos és a közéletben itthon és külföldön egyaránt. A Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, csoportvezető kutató az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézetében. A gyógyszerterápia és az idegtudományok nemzetközileg elismert kutatója, és az egyik legtöbbet idézett magyar tudós a világon. Számos külföldi egyetem díszdoktora, és több külföldi akadémia, illetve tudományos társaság tagja. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem professor emeritusa, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnöke, továbbá a Magyar Atlanti Tanács elnöke és a Magyarország Barátai Alapítvány kuratóriumának elnöke. Személye összeköti a tudományos kutatás, a tudományos oktatás és ismeretterjesztés területeit, valamint Magyarország nemzetközi szerepvállalásának fejlesztését és jó hírűvének terjesztését. Érdekes módon a 2005-ben megjelent *A tudás hídjai*, illetve a 2008-as *Láthatatlan hidakon át* című könyveiben is visszaköszön ez a „híd szerep”. Az elismert kutatóval és közéleti személyiséggel 2015 márciusában arról beszélgettünk, hogy az ő személyes sorsában milyen pillérekre épül ez a híd, és a tudományos élet, a magyar tudósok sikere miként járulhat hozzá egy pozitív országimázs kialakításához, illetve hogy mi a szerepe ebben a Magyarország Barátai Alapítványnak.

SZABÓ ÉVA ESZTER: Hogyan épül rá a „híd szerep” az ön személyes sorsára és annak tanulságaira?

VIZI E. SZILVESZTER: Én ahhoz a generációhoz tartozom, amely még megélte a Szálasi-rendszert, a zsidók elvitelét, Budapest ostromát, az úgynevezett felszabadítást, anyáink megerősökölését. Az vagyok, aki megélte azt is, hogy lesöpörték a padlást, a beszolgáltatással elvették

mindenét, a földjét, a birtokát; azokhoz tartozom, akiket kitelepítettek. Az vagyok, aki részt vett az 1956-os forradalomban, fegyver volt a kezében – írtam is erről egy novellát a Csoóri Sándor-féle *Hitelben* –, aki elhitte a Szabad Európának 1956-ban, hogy jön a nyugati segítség, és várta, hogy végül is elnyerjük a szabadságot.

Ahhoz a generációhoz tartozom, amely azt olvasta Francois Mauriacnak a magyar szabadságharcról szóló naplójában írt fantasztikus eszmefuttatásában, hogy „[a] megtörhetetlen Magyarország megmutatja a világnak, hogy a történelem irányát a gyengébb akarata is megszabhatja, ha az erősebb embertelen”. Az vagyok, aki megélte, hogy 1956 után több embert végeztek ki Magyarországon, mint Németországban a második világháború után. Akit vallásosan neveltek, egyházi iskolába járt, és azt tanulta a Sacré Coeurben és a Bencés Gimnáziumban, hogy amikor elmegy a templom mellett, akkor keresztet kell vetni, majd pedig a szülei arra hívták fel a figyelmét, hogy ezt nem szabad csinálnia, és elmagyarázták, hogy miért nem. Annak a generációnak vagyok a tagja, amelynél még hosszú évekig működött a „csengőfrász”; akinek a gyomra összeszorult, amikor autójával Hegyeshalom felé közeledett. Azok közé tartozom, aki megtanulta, hogy van kettős beszéd, hogy a filmet úgy kell nézni és a regényt úgy kell olvasni, hogy a sorok közt bújjik meg az igazság. Aki azt látta, hogy a gyűlölt Kádár Jánosból a legvidámabb barakk vezére és a nyugati politikusok egyik legkedveltebb partnere lett. Aki átérezte, hogy milyen kétszínű a világ. Aki elmehetett ugyan a gulyáskommunizmusból külföldre tanulni, Mainzba, Nyugat-Németországba, elmehetett Olaszországba világhírű tudósok mellé, vagy kimehetett Oxfordba Sir William Paton mellé, de akinek a családját itthon tartották túszként; ugyanakkor viszont külföldi tartózkodásai alatt alkalma nyílt a diaszpórában élő magyarok végtelen támogatását

és szeretetét élvezni. Én ahhoz a nemzedékhez tartozom, amely hihetetlen történelmi tapasztalattal rendelkezik.

Az vagyok, aki a mai napig is tudja, hogy amikor Simon Árkád latintanár a bencéseknél azt tanította, hogy „sine praeteritis futura nulla”, vagyis múlt nélkül nincs jövő, az azt jelenti, hogy a múltban létrehozott értékeket meg kell becsülni, valamint újra és újra fel kell használni, mert a mában élő múlt nemcsak a jelenünket, hanem a jövőnket is befolyásolja. Így jutottam el oda, hogy a világot bejárva olyan emberekkel találkoztam, akiknek tulajdonképpen az egész szakmai és tudományos karrieremet köszönhetem. Valószínűleg nem én voltam kimagaslóan tehetséges, hanem ők ismerték fel bennem azt az akaraterőt és azt a hihetetlen vágyat, ami a tanulás és az alkotás felé hajtott, és teret adtak nekem. Talán ebben rejlik a kis nemzetek nagysága. Amíg a nagy nemzetek, a nagyhatalmak a fiaikat teszik nagygyá, addig a kis nemzeteket a fiaik teszik híressé. Én mindig teljesíteni és alkotni akartam, és megtanultam, hogy az értékteremtés mindennél fontosabb.

SZ.É.E.: *Nevezhetjük ezt egyfajta küldetéstudatnak?*

V.E.SZ.: Igen, ez küldetéstudat.

SZ.É.E.: *Elemezte valaha, hogy hol vannak személyes és szakmai küldetéstudatának a gyökerei?*

V.E.SZ.: Részben a tenni akarásban és törekvésben, részben pedig a családi gyökerekben. Meggyőződésem, hogy minden ember életében meghatározóak a gyökerek. Nemcsak pár évtized után, középkorúként nyúlunk vissza a gyökereinkhez, hanem azokat folyamatosan magunkkal hordozzuk. Nem születünk erkölcsös embernek. Nem születünk olyan embernek, aki elfogadja, hogy éljen kisebb vagy nagyobb közösségben, vannak korlátok, és csak addig szabad elmennünk, ameddig azt másoktól is el tudjuk fogadni. Ezen értékek elsajátításában a családi háttér meghatározó. Esetemben a vallásos neveltetésem is



A SEUSO-KINCS ÜSTJE: MINTAVÉTEL NEW YORKBAN,
LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOKHOZ AZ ÜST ALJÁRÓL

(a szerző, dr. Nagy Mihály felvétele)

szerepet játszott ebben, de a személyes ambícióim is. Sokat sportoltam és versenyeztem: tornáztam, teniszeztam, sakkoztam. Amikor sportversenyekre készültem, édesanyám mindig azt mondta nekem: „Fiam, győzni fogsz.” Mindig ezekkel a szavakkal bocsátott el. Hihetetlenül fontos önbizalmat adni. Ebben a szellemben neveltem a két gyermekemet és mind a hat unokámat is. Csodálatos feleségem van, és négy évtizede egy nagyon boldog családi élet részese vagyok. Abszolút optimista a világképem.

Talán mindennek köszönhetem, hogy eljutottam idáig. Nagyon sok tudományos akadémiának lettem a tagja; olyan tudományos eredményeket értem el, amelyekre felnéznek az emberek. Az idézettségem kiemelkedően magas, ami egy tudós munkájának a legnagyobb elismerése. Széchenyi István azt mondta, hogy a kiművelt emberfő mennyisége a nemzet legnagyobb hatalma. Mintegy száz évvel később, az 1946-os *Kiáltványban* Illyés Gyula arról írt, hogy „[el]vész az a nép, amely nem szerzi meg a tudás

fegyvereit”. Meggyőződése, hogy ez valóban így igaz. A családomban mindig azt mondtam, hogy ami pénzünk van, azt költjük a gyerekek neveltetésére, és így teszek a mai napig is. Meg kell adni a lehetőséget, aztán majd ők élnek vele, ahogy tudnak. De a lehetőséget feltétlenül meg kell adni. Hiszem, hogy a tanulásban rejlik ennek a kis országnak is az egyetlen kitörési pontja. Ha nem adunk lehetőséget és tudást, akkor nem fogunk tudni kitörni. 2000-ben a *Nature* egyik vezércikkében (*Genius loci*) azt írták, hogy a huszadik századot Budapesten csinálták. A cikk felsorolja, hogy a magyar tudomány milyen fantasztikus módon járult hozzá a fejlődéshez a század elején. Hogyan volt ez lehetséges? Trianon után – amit én orvosként csak trianoni „infarktusnak” szoktam nevezni – volt egy gróf Klebelsberg Kunó, aki pontosan tudta, hogy iskolákat kell létrehozni; hogy falusi, tanyasi iskolákat, piros téglás középiskolákat kell építeni. Hitte, hogy Pécsen egy Heidelberget, Szegeden egy Göttingent kell kialakítani; hogy a Felvidékről haza kell hozni az egyetemet, hogy Erdélyországból ide kell hozni azt a szellemi tőkét, ami maradt, mert még ha mindenünk elveszett is, egyvalamit nem lehet tőlünk elvenni, és ez a tudás. Az 1920-as, 30-as években tudatos politika volt, hogy támogatni kell a tanulni, jól sportolni, vagy a művészetekben kiemelkedni vágyókat. Ha olyan nemzetet építetek, amely a tudásra alapozza a létét, akkor az a nemzet nyertes lehet.

SZ.É.E.: *Ehhez szervesen kapcsolódik a hit önmagunkban, ami azonban nem erőssége a magyar nemzetnek.*

V.E.SZ.: Ez sajnos így van.

SZ.É.E.: *Az egyén önbizalmának kialakítása és egy nemzet önbizalmának erősítése szorosan összefügg, és egyformán fontos lenne. Ez a nemzet pedig Trianon óta lelki beteg. Mit lehet tenni egy lelki beteg nemzet gyógyításáért?*

V.E.SZ.: Sajnos nemzetünk nem tud magától kinőni ebből a betegségből. A gyógyulás elősegítése kormány-

zati feladat. Amikor a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke, majd pedig elnöke voltam, úgy láttam, hogy a tanítás a legfontosabb feladat, és jelenleg mint a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnöke ugyanígy látom. A tanulás részben személyes érdek, de a tanítás, a tudás továbbadása kötelesség. Persze az én pályám során is nagy szerepet játszott a személyes érdek, a hiúság, az ambíciók, az, hogy akarok valaki lenni, de egyúttal a közös érdeket is szolgáltam. Ha össze tudom kötni a személyes érdeket a közös érdekekkel, és ha ezt sokan csináljuk, akkor ez egy nemzetet naggyá tehet. Napjaink legnagyobb tragédiája az erkölcsök meggyengülése. A jelenkor gazdasági válsága is valójában erkölcsi válság. A fő probléma az, hogy még a személyes barátságok is inkább az érdekközösségen alapulnak, és nem a valódi, emberi értékek legalább arányos, közös megértésén.

SZ.É.É.: Ezen érdekközösségek mentén erősen polarizálódott is a magyar társadalom.

V.E.SZ.: Ez egy óriási probléma, és ez nem jó irány a társadalmunkban. Hosszú évekig tevékenyen tettem ez ellen. Mint az Akadémia elnöke elindítottam a *Mindentudás Egyeteme* sorozatot, vagy 2005-től majd tíz évig vezettem a *Törzsasztal* című műsort a Duna Televízióban azért, hogy legyen kontaktus a magyar társadalmon belül, hogy legyenek közös témák a magyar családok számára szerte a nagyvilágban. Ezt a műsort, amelyet Balogh Júlia támogatott, a Magyar Televízió új vezetősége úgy szüntette meg, hogy erről az alapítókat (Bogárdi Szabó István püspököt, Kósa Ferenc filmrendezőt, Martonyi János volt külügyminisztert, Romsics Ignác történészt és jómagamat) még csak nem is tájékoztatták.

Az apokaliptikus borúlátás, a pesszimizmus, a semi-se-jó érzete ma főleg azokat jellemzi, akik nem hisznek az emberi alkotóképesség megújulásában, akik lenézik a tudomány jövőt formáló erejét. Akik nem mérik

fel, hogy a természet, a világ megértése, megismerése (a kutatás), korunk technikai csodáinak megértése (az ismeretterjesztés) az emberekben bizalmat kelt, a jövőbe vetett hitüket erősíti, és ezzel egyben csökkenti a mának élés vágyát, a fogyasztás mindenekelőttiségét.

SZ.É.E.: *A Magyarországról bennünk és a világban élő képet mi határozza meg leginkább?*

V.E.SZ.: Meggyőződésem, hogy Magyarország képét valójában sohasem a politika határozta meg. Egyrészt Fortuna nem volt kegyes hozzánk ezen a téren, másrészt pedig nem bővelkedtünk nagy politikai egyéniségekben. Egy kis nemzet nem a nagypolitikában játszott szerepével tűnhet ki, hanem azzal, hogy mit ad a világnak. És mi sokkal többet adtunk a világnak, mint ami egy ilyen csekély gazdasági erőforrásokkal rendelkező országtól elvárható lett volna. Tessék megnézni a magyar zenét, a magyar népművészetet, a magyar sportteljesítményeket! Egy ilyen kis nemzet a mai napig a világ első hat sportnemzete között van. Tessék megnézni a tudósainkat! Több mint 3000 magyar származású professzor van világszerte.

A Kárpát-medence mindig egy génpályaudvar volt. Átvonult itt mindenféle náción a mongoltól a szlávig, a némettől a galíciai zsidósáig, a romántól az oroszig. Befogadtuk őket, és magyarra lettek. A magyar nép pedig megmaradt. Hogy mi tartotta meg? Mi tartotta egybe? A kultúrája és az anyanyelve. Márai Sándor szerint „az ország, a nép még nem haza... nincs más haza, csak az anyanyelv.” Ezt a nemzetet a nyelve és a kultúrája tette naggyá. Tessék megnézni, hogy micsoda fontos szerepet játszott ebben a magyar irodalom! A mohácsi vésztől kezdve a magyar költészet, a magyar irodalom, a magyar nyelv volt az, amely továbbvitte a nemzetet, ami miatt nem tűntünk el, nem olvadtunk bele a némettségbe vagy a szlávokba.

SZ.É.E.: *Mennyiben tekinthető a magyar nyelv a magyar identitás legfőbb ismérvének annak fényében, hogy a határokon*

messze túl, a világban szétszórva élő 2,6 milliós magyar diaszpóra másod-, harmad-, sokadgenerációs tagjai már többnyire nem tudnak magyarul?

V.E.SZ.: A magyar identitást a magyar kultúra és annak szeretete határozza meg leginkább. Ha már nem beszélnek is magyarul a sokadgenerációs magyar diaszpóra tagjai, mégis keresik a gyökereiket, mégis büszkék a gyökereikre, a magyarságukra, és kötődnek a magyar kultúrához, amely újra- és újratermelődik. Azt, hogy a hazaszeretet nem a holléttől függ, a világban élő magyaroktól tanultam meg.

SZ.É.E.: *Tehát hatalmas hiba lenne lemondani a magyarul már nem beszélő, de magyar identitását még őrző diaszpóráról.*

V.E.SZ.: Nem szabad lemondanunk róluk. Ezt nagyon fontos szem előtt tartanunk.

SZ.É.E.: *Hogyan lehet őket integrálni? Hogyan lehet őket is bevonni?*

V.E.SZ.: Úgy, hogy elsősorban mi közelítünk hozzájuk, és a tudtukra adjuk, hogy úgy gondoljuk, hogy ők a mi részünk, ők is a nemzet részei. Hisszük, hogy közénk tartoznak. Büszkék vagyunk rájuk és örömmel fogadjuk az érdeklődésüket. A diaszpórában élő ember nagyon jó néven veszi, ha így közelítenek hozzá. Számára is fontos a valahová való tartozás tudata. És ebben nagyon fontos szerepet játszik a kultúra. A magyar irodalom nagy öröklépcsőjei – Balassi Bálint, Bessenyei György, Jókai Mór, Radnóti Miklós, Németh László, Illyés Gyula, vagy Csoóri Sándor – hatalmasat alkottak. Tragédiájuk viszont éppen abban áll, hogy be vannak zárva az anyanyelv börtönébe. A tudomány, a művészetek, a sport azonban már nemzetközi. Nekem szerzőként vagy társszerzőként több mint 450 publikációm jelent meg, és túlnyomórészt angolul vagy németül publikáltam. A magam számára készített tudományos feljegyzéseimet is angolul vetem papírra.

SZ.É.E.: *Orbán Viktor épp a 2014-es Magyarország Barátai világtalálkozójának alkalmából, a diaszpórában élő magyarokhoz intézett beszédében utalt arra, hogy nem szabad provinciálisnak lennünk. Ön miben látja a provincializmus veszélyét?*

V.E.SZ.: A provincializmus veszélye, hogy igénytelenné tesz minket. Az igénytelenség a legnagyobb veszély, mert kényelmessé tesz, és megelégszünk a csekély vagy gyenge teljesítménnyel is. A színvonal a mi számunkra a nemzetközi színvonal kell legyen. A tudósaink nemzetközi szinten is hatalmasat alkottak és alkotnak napjainkban is. Mi Európához tartozunk Szent István kora óta; szerves része vagyunk az európai közösségnek. Természetes módon az elvárásainknak és a teljesítményünknek egyaránt a nemzetközi standardnak kell megfelelnie.

SZ.É.E.: *Mindezek fényében mi az értelmiség feladata és felelőssége?*

V.E.SZ.: Az értelmiség feladata és felelőssége óriási. Amit a politikusok megtanulhatnának tőlünk, tudósoktól, az nem más, mint hogy mi kalákában dolgozunk. Mi tudomásul vesszük, elismerjük mások eredményeit, és azokat felhasználjuk, belevonjuk a saját munkánkba. Az értékek egymásra építése teszi igazán nagygyá az értelmiséget, ez jellemzi a tudományt, és ebben különbözik a politikától. Nem a gáncsoskodás, hanem az igazság megtalálására való törekvés az igazi értelmiségi sajátja. Persze tudomásul kell vennünk, hogy a teljes igazságot soha nem fogjuk tudni megismerni, de azért küzdünk, nem pedig az ellen. Mi tudósok azt is tudomásul vesszük, hogy amit ma állítok, az holnapra már túlhaladott lesz. Ezért van bennünk alázat, és ez hitelesíti a munkánkat. Az értelmiségnek hatalmas feladata lenne. Napjainkban nemcsak értéket kell előállítanunk, hanem a munka fogalmát is helyre kell állítani a nemzet életében.

SZ.É.E.: *Hiszen a munka az önbecsülés alapja. A munka által azt érezzük, hogy fontosak vagyunk, hogy hasznos tagjai vagyunk az adott közösségnek.*

V.E.SZ.: Így van, mivel értéket állítunk elő. Ugyanilyen fontos azonban, hogy a mindenkori hatalom elismerje az értelmiség szerepét, és ne tekintse azt ellenségének. A hatalomnak úgy kell felhasználnia az értelmiséget, hogy közben tudomásul veszi, hogy annak más a gondolkodásmódja, és a közvetlen pártérdekeken túlmutatva állandó szerepe van a nemzet szövetségében.

SZ.É.E.: *Mi motiválta a Magyarország Barátai Alapítvány létrejöttét? Mennyiben épült az alapítvány az ön személyes tudományos kapcsolatrendszerére, amely hihetetlenül széles körű lehet, már csak korábbi MTA-elnöki pozíciójából adódóan is?*

V.E.SZ.: Az utóbbi években gyakran kerültem abba a kellemetlen helyzetbe külföldi útjaim során, hogy egyre-másra nekem szegezték a kérdést: „Mi van nálatok otthon? Fasizmus?” Próbáltam válaszolni, de elég zavartan, mert nem is egészen értettem, hogy mire irányul a kérdés. Azok a jelenségek, amelyekről beszéltek nekem, meglátásom szerint nem voltak jelen Magyarországon. Aztán Los Angelesben történt, hogy többször összejöttünk Oláh Györggyel és még néhány magyarral egy-egy baráti vacsora alkalmával, és beszélgetés közben felmerült az a gondolat, hogy a szerte a világon élő sikeres magyarokat össze kellene fogni, és egy olyan platformot, egy olyan fórumot kellene létrehozni, amely megpróbálná meggyőzni a Magyarországot egyre negatívabban megítélő világot, hogy egy torzított képet látanak. Persze, rengeteg hiba van, és igen, nálunk is van szélsőjobboldal, mint ahogy számos más országban is. De nem ez a magyar nép, nem ez a magyar valóság. Elhatároztuk hát, hogy megpróbálunk egy ilyen társaságot létrehozni. Elsőként jelezték, hogy ebben tevőlegesen részt kívánnak venni például a Nobel-díjas Oláh György Los Angelesből, a Radda testvérek Ausztriából

és Szingapúrból, báró William de Gelsey Londonból, vagy a holokauszt túlélő és világhírű nőgyógyász professzor Hollywoodból, Paszternák Alfréd, és még jó néhányan. Mindehhez hozzájárult az is, hogy Orbán Viktorral és Martonyi Jánossal beszélgettem erről a témáról, akik hangsúlyozták, hogy a nemzetstratégia részeként feltétlenül törődni kellene a világban élő magyarsággal. Tehát megjelent egy igény a hatalom részéről, de a diaszpórában élő magyarok részéről is fennállt a szándék arra vonatkozóan, hogy meg kell próbálni hiteles információt nyújtani Magyarországról. Ennek a fórumnak úgy kell az igazsághoz közelítenie, hogy a rosszat és a jót egyaránt megmutatja. Tudósként nekem különösen fontos, hiszen egész életemben az igazság megismerésére törekedtem. Mint értelmiségi, az igazat akarom megtalálni a teremtett világban.

De van ennek a világnak, és benne Magyarországnak, egy másik vetülete: az, hogy szép. Ezt már nem a tudósok, hanem a költők, az írók, a művészek tudják elmondani. Ahogyan Saint-Exupéry rókája tanítja a kisherceget: „Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.” Vagy, ahogy John Keats írja *Óda egy görög vázához* című versében: „A Szép: igaz s az Igaz: szép! – sose áhítsatok mást, nincs főbb bölcsesség!” Ez a két érték hihetetlenül fontos. Mi ezeket az értékeket akarjuk megmutatni a világnak Magyarországról.

SZ.É.E.: *A Magyarország Barátai Alapítványt 2011-ben jegyezték be a cégbírószágon.*

V.E.SZ.: És örömmel mondhatom, hogy egyre többen vagyunk. Az idén május 8-a és 9-e között a Budapesten másodszor megrendezésre kerülő világtalálkozókon, avagy konferenciákon, több mint 150 fő tisztel meg minket a részvételével. A konferencia első napján fogad minket Áder János köztársasági elnök úr, második napján szimpóziumokat tartunk, annak estéjén pedig Or-

bán Viktor miniszterelnök úr nemcsak beszédet mond, hanem meghallgatja a mi meglátásainkat is. Így egyfajta egészséges párbeszéd, egyfajta közös gondolkodás alakul ki a világban élő magyarság és a magyar kormány képviselői között. Ez lehetőséget ad a hibák kijavítási módzatainak megvitatására is.

SZ.É.E.: *Az elmúlt pár év során mennyire volt sikeres az alapítvány közösségének építése?*

V.E.SZ.: Nemhogy sikeresek vagyunk, hanem nagyon sikeresek. Az alapító és az új tagjaink között számos világhírű magyar található. A New York-i Magyar Tudományos Társaság testvérszervezetünk, Berlinben nemrég alakult egy társaság, amely szintén testvérszervezetünk lett. Számos, a világban már működő magyar társaság szívesen csatlakozott hozzánk, mint például a kanadaiak. Egyre többen ismerik fel azt, ami minden más hasonló szervezettől megkülönböztet bennünket: hogy ez egy olyan szervezet, amely mérhetetlenül büszke a világban és a hazánkban élő magyarok sikereire. Célunk annak előmozdítása, hogy erősödjön az önmagunkba vetett hitünk, és hogy egy egészséges nemzeti öntudat jöjjön létre.

Hasonlóképpen fontos küldetésünk, hogy itthon ismertté tegyük a világban élő magyarok sikereit. Hogy a hazai médiumokban hírt adjanak, teszem azt, egy Ausztráliában élő magyar sikeres tevékenységéről vagy az ausztrál kormányzattól kapott kitüntetéséről. Az országimázs építésére ugyanis nemcsak külföldön, hanem idehaza is szükség van.

SZ.É.E.: *Létezik valamiféle együttműködés a határokon túli és a diaszpórában élő magyarság ügyét képviselő magyarországi szervezetek között? Zajlanak stratégiai egyeztetések a Magyarok Világszövetsége, a Magyarország Kezdeményezés Alapítvány, a Magyar Diaszpóra Tanács és a Magyarország Barátai Alapítvány között?*

V.E.SZ.: Nincsen ilyen koordináció. A Magyar Állandó Értekezleten részt veszünk. A Magyarország Barátai Alapítvány legfőbb jellemzője, hogy egyetlen fillér támogatást sem kap a kormánytól. Nem fogható ránk, hogy a kormány valamiféle propagandagépezetének lennénk a része. A mi támogatóink cégek, külföldön élő magyarok, és az ő adományaikból tartjuk fenn magunkat.

Viszont komoly stratégiai partnerként tekintünk a *Hungarian Review*-ra, amelyet a főszerkesztő, Kodolányi Gyula csodálatos nivóra emelt. Ez egy olyan lap, amelyet a sajátunknak érzünk, mivel az üzenete megegyezik a miénkkel. John O'Sullivan írásait mindig nagy érdeklődéssel olvasom. A *Hungarian Review* igaz kulcsokat ad Magyarországhoz és a régióhoz, és ez teszi ezt a lapot a mi számunkra hihetetlenül fontossá.

SZ.É.E.: Ön szerint mit tartogat a 21. század a hazánkban és a külföldön élő magyarság egymásra találásának terén?

V.E.SZ.: Meggyőződésem, hogy a tudás és a tudomány a legfontosabb a 21. században. John F. Kennedy mondatának analógiájára: ne azt kérdezzük, hogy mit ad nekünk a 21. század, hanem hogy mi magyarok mit adhatunk a 21. századnak. Az új évszázad hihetetlen lehetőségeket nyújt. Antall József azt mondta, hogy lélekben 15 millió magyar miniszterelnöke, amiért rengeteg támadást kapott – tegyük hozzá, hogy teljesen jogtalanul. Akik támadták ezért a megnyilatkozásáért, azok egyvalamit figyelmen kívül hagytak. Azt, hogy egy korszak, a hidegháború lezárult, és egy új évszázad küszöbén álltunk. A 20. és 21. század fordulójára a telekommunikáció fejlődése a világunkat egyetlen közösséggé, egy úgynevezett globális faluvá zsugorította össze. Az internet, a világháló segítségével másodperceken belül jutnak el a hírek, az információk, a képek és filmfelvételek a Föld egyik pontjáról a másikra. Nekünk a 21. század technológiáját arra kell felhasználnunk, hogy elmondjuk, mennyi sikeres

magyar van, hogy mennyire büszkék vagyunk rájuk, és hogy összetartozunk. Ezt az összetartozást épp korunk telekommunikációs forradalma teszi lehetővé, hogy ebben az összezsugorodott világban megtaláljuk egymást mi, magyarok. Nem véletlen, hogy Antall József olyannyira támogatta a Duna Televízió létrehozását. Ez egy fantasztikus lehetőség. A Magyarország Barátai Alapítvány a technológiában rejlő lehetőségekre épít. A kapcsolatot a közösség tagjaival és a világgal a friendsofhungary.hu internetes portálunkon és Facebook-oldalunkon, valamint a kéthavi *Friends of Hungary* magazinunkon keresztül tartjuk. A Magyarországról szóló politikai, gazdasági és kulturális hírekről pedig a folyamatosan frissülő, angol nyelvű *Hungary Today* hírportállal tájékoztatunk minden internetező olvasót. Aki szeretne, itt heti hírlevelekre is ingyen feliratkozhat.

SZ.É.E.: *Vannak a Magyarország Barátai Alapítványnak nem magyar származású tagjai?*

V.É.SZ.: Igen, mint például a *Hungarian Review* brit származású szerkesztője, John O'Sullivan, vagy az Egyesült Királyság volt nagykövete és felesége, Christopher és Patricia Long, vagy a volt amerikai nagykövet asszony, April H. Foley és még sorolhatnám. Tagunk lehet olyan is, akinek ugyan semmi köze nincs származását tekintve a magyarsághoz, de megszerette ezt a kis nemzetet és vele együtt a magyar kultúrát. Vannak olyan magyar származású tagjaink is, akik ugyan nem beszélnek magyarul, de a nevükben visszaköszönnék a magyar gyöke-
rek, és kötődnek a magyar kultúrához. Gyakorlatilag az a mi kánonunk, hogy fel kell mutatnunk azokat az értékeket, amelyek alapján lehet minket becsülni és szeretni. A jogos vádakot meg kell vitatni és a hibákat orvosolni kell, de az alaptalan vádakot szerte kell foszlatni. Ez az országimázs-építés alapja külföldön, és erre a megközelítésre idehaza is szükség van.

SZ.É.E.: *Hogyan lesz valakiből a Magyarország Barátai Alapítvány tagja? Milyen módon növekedhet a közösség?*

V.E.SZ.: Lehet jelentkezni, vagy meghívás eredményeként csatlakozni, de elsősorban ajánlás alapján lehet valaki a közösség tagja. A legtöbb tagunk informális hálón keresztül, ajánlás útján csatlakozott. Nagyon büszke vagyok arra, hogy senki sem hagyta el az alapítványt azért, mert nem tudott azonosulni az alapítvány értékeivel.

Azt mindig szem előtt kell tartani, hogy négy évtizeden át a Rákosi- és a Kádár-korszak pontosan azt akarta elérni, hogy magyar a magyarra ne legyen büszke. Ugyanis az, aki a hidegháború alatt elment Magyarországról és nem tért haza, az azonnal disszidens volt; a távozással bűncselekményt követett el, amit három év letöltendő szabadságvesztéssel lehetett büntetni. A távozás végleges szakítást jelentett. Ez borzalmas volt; az itthon maradókat és az emigrálókat egyaránt megviselte. Azokban az évtizedekben még levelezni sem lehetett rendesen a külfölddel, nemhogy kapcsolatokat szervezni és közösséget építeni.

SZ.É.E.: *Jelentős különbség van viszont az 1989 előtti és az azt követő huszonöt év emigránsai között. 1989-ben véget ért a hidegháború, ezzel megszűnt a kivándorlás kriminalizálása, és a világon soha nem látott méreteket öltött a globalizáció, amelynek részeként a magyar migráció a globális migráció mintáit követi. Ugyanakkor elemzők gyakran hangsúlyozzák ennek az új emigrációnak a protest jellegét, miszerint a kivándorlással valójában a magyarországi állapotok és kormányzás kritikáját fogalmazzák meg. Ahogy a generációk váltják egymást, hogyan lehet a közel-múltban távozó sikeres magyarokat bevonni a Magyarország Barátainak közösségébe és annak munkájába? Hogyan látja a diaszpóra magyarságban rejlő lehetőségeket hosszú távon?*

V.E.SZ.: Az elmúlt huszonöt év emigránsai szerves részét képezik a világ 14-15 milliós magyarságának, és feltétlenül számítunk rájuk. De megmondom őszintén,

csodálkozva olvasom a sajtóban, látom a médiában a kivándorlásról szóló hírek interpretálását. Azt állítják, hogy az a 300 000 magyar, aki az utóbbi évtizedben elment, gyakorlatilag az ország minőségéről szavazott azzal, hogy távozott. Nem értem ezt a megközelítést. Az Európai Unió tagjai vagyunk, ahol az állampolgárok szabad mozgása alapvető jog, beleértve a munkaerő szabad áramlását is. Ennek jegyében szabadon lehet élni a lehetőségekkel. A hidegháború idején erre vágytunk. Ma el lehet menni és haza lehet jönni... SZABADON. Mitől protest az, ha elmegyek dolgozni oda, ahol sikerül magasabb fizetést kapnom? Jelentős gazdasági különbségek vannak az Európai Unió országain belül is. Nemcsak a fejlett és a fejlődő területek, azaz Észak és Dél között van migráció, hanem Észak és Észak között is. Volt időszak, amikor az angol tudósok százezrével mentek el Amerikába, de a német mérnök is elmegy például Kanadába, ha ott jobb a szakmai kilátásai.

SZ.É.E.: *Itt egy olyan világtrendről beszélünk, amely a hidegháborús korszakkal ellentétben már nem feltétlenül jár végleges távozással. Mindenkor adott a hazatérés lehetősége. A megszerzett tudással és tapasztalatokkal az elvándorlók gazdagíthatják a nemzetüket akár a távolból, akár azzal, hogy visszatérnek. Mindkettőt jelentős mértékben elősegítheti az aktív kapcsolattartás.*

V.E.SZ.: Ráadásul nemcsak *brain drain*, agyelszívás létezik, hanem *brain gain*, agyvisszaszívás is. Miféle hamis tan alapján mondják azt, hogy megszakítás nélkül kell itt élni? Szabadon lehet mozogni, dolgozni és hazatérni.

SZ.É.E.: *A migráció kérdése tökéletesen alkalmas arra, hogy átpolitizálják.*

V.E.SZ.: Na de hát mi akartunk az Európai Unió tagjai lenni! Mi akartunk egy szabad világ részesei lenni! Én is sokszor kutattam, oktattam külföldön, és hazatértem. Sőt, kaptam fantasztikus állásajánlatokat Amerikában és Németországban, de hazahívtak az Üllői

úti fák, Kosztolányi verseinek hangulata. Hazahívott a magyar kultúra. És mi történt? Az Akadémia elnökhelyettese, majd elnöke lettem; rengeteg elismerésben volt részem, minden kitüntetést megkaptam. Itthon is lehet sikeres az ember, ha hisz önmagában és akar. És míg külföldön talán csak egy kitűnő kutató vagy professzor a sok között, itthon kiemelkedő és iskolateremtő lehet a hazatérését követően. Magam is számos magyar tudóst hívtam haza, például ide, az MTA Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézetébe.

Az alapítványnak az is küldetése, hogy a diaszpóra magyarság tudását, tapasztalatát, kapcsolatrendszerét a nemzet szolgálatába állítsa. Tagjaink igazi példaképek, akiket büszkén állíthatunk a következő generációk elé.

SZ.É.E.: *Ezen a ponton tehát összeér személyes küldetése a Magyarországi Barátai Alapítvány küldetésével.*

V.E.SZ.: Igen, azt hiszem, küldetésem volt. Mindig hihetetlen hajtóerő és tenni akarás munkálkodott bennem. A mai napig aktívan dolgozom, cikkeket írok, kiterjedt szervező tevékenységet folytatok az alapítvány mellett a Magyar Atlanti Tanács elnökeként is. Én a világban nagyon jól érzem magam, de nagyon magyar vagyok, és büszke a magyarságomra és a magyar testvéreimre.

SZ.É.E.: *Mik a várakozásai az alapítvány májusi konferenciájával kapcsolatban?*

V.E.SZ.: A világban élő magyarok tapasztalatai és meglátásai alapján most már olyan témákat is előveszünk, amelyekben konkrétan akarunk segíteni. Egyik alapító tagunk, Sir George Radda szimpóziumot tart a tudomány világában betöltött szerepéről, de lesz kerekasztal a magyar művészetről és kultúráról. Ezekről a témákról írásos ismertetőket készítünk, amelyeket átadunk a kormánynak. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy mi miért fontos ezeken a területeken. Kritikát és ajánlást fogalmazzunk meg, ami tennivalóinknak szerves része.

Álljon itt zárásul a Magyarország Barátai Alapítvány alapelveinek és értékeinek összefoglalása, valamint alapítóinak névsora:

Magyarország Barátai...

1. Támogatják az európai Magyarország megerősítését, és mindennapi életükben arra törekednek, hogy megvédjék az igaztalan támadásoktól.

2. Bátorítják a mindenkori magyar kormányokat a nemzet kulturális egyesítésére tett törekvéseikben.

3. Fontosnak tartják a nemzeti kisebbségek jogainak védelmét és a nemzetek békés egymás mellett élésének garantálását.

4. Küzdenek a kisebbségben élő közösségek jogaiért, és minden személyért és csoportért, vallási hovatartozása, vagy etnikai származása miatti hátrányos megkülönböztetése ellen.

5. Elismeréssel adóznak a magyar történelem nagy alakjainak bátorsága, a magyarok függetlenségért folytatott küzdelmei előtt.

6. Mindent elkövetnek, hogy a jelen és a jövő generációi se fedkezzenek meg a 20. század emberiség elleni bűneiről, kiváltképp, ha azokért magyar embereket és a magyar államot is felelősség terheli.

7. Örömeikre szolgál, hogy Magyarország újra független és demokratikus állam, s hogy 1990. május 2-ával, az első szabadon választott Országgyűlés megalakulásával helyreállt állami önkormányzat, amelyet 1944. március 19-étől előbb német, majd szovjet megszállás korlátozott.

8. Hisznek az országhatárok feletti nemzeti összefogás értékteremtő erejében.

A Magyarország Barátai Alapítvány alapító tagjai*:

B. Nagy János, vegyészprofesszor, feltaláló (Belgium)
báró Gelsey Vilmos, befektetési bankár (Egyesült Királyság)
Granasztói György, történész (Magyarország)
Gulyás Balázs, neurobiológus professzor (Svédország, Szingapúr)
Lajtha Ábel, agykutató professzor (Amerikai Egyesült Államok)

* <http://friendsofhungary.hu>

Lámfalussy Sándor, jegybankár (Belgium)

Marton Éva, operaénekes (Magyarország)

Módy István, neurológus professzor (Amerikai Egyesült Államok)

Oláh György, Nobel-díjas vegyész (Amerikai Egyesült Államok)

Oplatka András, újságíró (Svájc)

Paszternák Alfréd, nőgyógyász professzor (Amerikai Egyesült Államok)

Sir Radda György, biokémikus professzor (Egyesült Királyság, Szingapúr)

Vizi E. Szilveszter, akadémikus (Magyarország)

2015. március 24.

SZABÓ ÉVA ESZTER